

LA LLUM DE L'ARGELAGA (ULEX PARVIFLORUS POURRET)

"...l'aroma de muntanya que en el forn s'establia quan cremaven les argelagues."

MANUEL VICENT. *Contra Paradís*

Dir que ningú no vol l'argelaga fóra fer-ne un gra massa, però fet i fet no ens allunyariem massa de la veritat. Hi ha herbes o arbres que s'imposen per la seua sobrega estampa com el pi donzell i el roure; d'altres que sorprenen per l'esplendor dels seus colors com l'arboçer i l'auró al cor de la tardor; que corprenen per la seua humil tendresa com les violetes; que ens meravellen per la imaginació de les seues formes i coloracions com les orquídies i les margalides d'estepa; que excel·leixen pel seu exquisit perfum com l'espígol, la tarongina o l'alfabega; que es fan preades per les seues indubtables virtuts medicinals com la sàlvia, el romer o la camamirlla; que es fan respectables pels seus letals verins com la cicuta, l'emborratxacabres i el baladre; o que inspiren reverència per la seua venerable vellúria com l'olivera, la carrasca i el teix. Però de l'argelaga no se'n recorda ningú, o quasi ningú, a l'hora d'enaltir les meravelles botàniques del bosc, si de cas només se la recorda per les molèsties que comporten les seues punyents punxes, i passa per ser la inútil i enutjosa brivalla de la muntanya. Tanmateix de l'argelaga se'n deriven no pocs avantatges i utilitats rurals; i, a més, el groc primerenc de les seues petites i pletòriques flors té el privilegi de ser la llum més llampant i exuberant de la nostra flora i el color que broda la rude vesta que a l'hivern es posa la nostra muntanya.

Per endavant, l'argelaga, a causa de la seua ràpida, crepitant i fugissera combustió, que li ha valgut la dita popular de "foc d'argelaga, foc de rialla", és l'encenall escollit i més a l'abast del ritual tradicional d'armar una foguera, de l'art d'ensinistrar el foc, d'encendre'l i mantindre'l viu i tranquil; i, en com-

panyia del romer i del cepell, era la llenya per excel·lència que, a grans feixos, feien els llenyaters, *xareros* o *gavellers*, com a combustible per als forns de coure pa i dels teulars.

L'argelaga es feia servir també per a netejar les ximeneres, bo i lligant-ne un feix, espès i arrodonit, a dues cordes igual de llargues, per tal que un poguera estirar de dalt i després un altre de baix i fer caure tota la sutja del fumeral.

Abans era pràctica comuna en tots els pobles la matança del porc; i amb argelagues seques socarraven, socarrimaven o soflimaven la pell dels porcs després de degollar-los enmig del carrer, entre grunys i esgüells terribles.

També de l'argelaga se n'ha fet un ús agrícola com a component principal per a bastir "formiguers" de fer cendra per a adobar els camps. Primer es feia un muntó d'argelagues i d'altres mates en el mateix soler del bancal, es tirava damunt, a cabasset, terra i terrossos, i després es calava foc, sense que fera flama; i quan la llenya s'havia reduït a cendra, aquesta, junt amb la terra cremada, s'escampava pel bancal.

Aprofitant la seua vulnerant espinescència, l'argelaga es posava damunt de les parets dels corrals, per tal que no hi entraren les raboses i d'altres salvatgines.

Tinguts per fortíssims i bellíssims són els gaiatos i garrots d'argelaga; i amb el nèctar de les seues flors elaboren les abelles una mel finíssima.

Cal, a més, comptar amb l'interès ecològic de l'austera argelaga que adoba la terra que ocupa, gràcies a la relació simbiòtica que manté, com les restants lleguminoses, amb uns bacteris fixadors de nitrogen atmosfèric que colonitzen les seues arrels.

I encara caldria afegir que l'argelaga és, actualment, la prova inicial que posa la muntanya al personal de tota llei que la visita, propiciant així una prudent autoselecció. La veritat és que hi ha argelagues tan formidables i tan eriçades que topades de trasantó no saps si volen traure't a ballar o trencar-te la cara, i que haver de travessar un matollar ben entravat d'argelagues pot esdevindre una tortura sobretot si es fa al pic de l'estiu quan se sol portar pantaló curt i la secor fa més punyents les punxes. Però normalment el seu ràpid refrec, ran de senda, és més aviat un esperonador de l'ànim del caminant i un bon estimulador de la circulació sanguínia de les cames.

JOAN PELLICER I BATALLER

Foto: Joan Pellicer